

наукових працях Т. Масарика посідає національна проблема – з'ясування суті слов'янського питання, в тому числі в плані конкретного вирішення пов'язаних з ним національних і культурних проблем, забезпечення прав малих народів і держав у Європі. Він один з перших серед європейських істориків того часу хто звернув увагу на існування «українського питання», досліджував деякі аспекти історичного минулого, проблеми і національно-визвольні прагнення українського народу, з розумінням ставився до національно-культурних і, з певним застереженням до політичних вимог українців [2 с. 544].

Список використаної літератури:

1. Панов А.В. Масарик і Закарпаття: монографія. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2010. – 192 с.

2. Енциклопедія історії України: у 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К. : Наукова думка, 2009 – Т. 6 – 2009. – 784 с.

3. Збірник. Історіографія. Історії південних і західних слов'ян // МГУ, історичний факультет кафедра історії південних і західних слов'ян, курс лекцій. – М. : Московський університет, 1987 – 132 с.

4. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика // Проблеми слов'янознавства. – 2013. – Вип. 62. – С. 47-57. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ps_2013_62_6

Марія Павлюк

студентка 3 курсу історичного факультету

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Науковий керівник: к. і. н., ст. викладач Маркевич О. В.

Франтішек Палацький як фундатор чеського романтизму

З розвитком капіталізму на території Чехії на зміну ідеології просвітництва приходить романтизм. Головними його рисами були підвищений інтерес до народної творчості, ідеалізація минулого, захоплення героїчним минулим власного народу. Для чеської романтичної історіографії характерний підвищений інтерес до гусизму.

Засновником чеської історіографії і найяскравішим представником романтичного напрямку був Франтішек Палацький (1798—1876). Він офіційно займав посаду станового земського історіографа Чеського королівства. Головною працею Палацького прийнято вважати «Історію чеського народу в Чехії і Моравії», перший том якої вийшов німецькою мовою в 1839 р. і лише з 1848 р. почала видаватись чеською мовою [1].

Світогляд Палацького формувався під впливом ідей німецького філософа Фрідріха Гегеля. Рушійною силою історичного процесу, він як і його кумир визнавав боротьбу протилежностей, в якій одна зі сторін завжди перемагає іншу. В чеській історіографії під цими двома силами розумілись боротьба між німецькою та слов'янською сторонами. Від іншого філософа Йогана Гердера Ф. Палацький успадкував романтичне уявлення про те, що слов'яни порівняно з іншими народами, зокрема з німцями, мають особливі риси, такі як демократизм гуманізм, рівність, вільнодумство та ін. Що ж до чеського народу, то Ф. Палацький вважав його носієм цих рис, йому притаманні ідеали раннього християнства. Він вважав, що на початку чеської історії переважало слов'янське начало. Використовуючи Зеленогорський та Краледворський рукописи, Ф. Палацький зображав давніх чехів ідеалістично як народ, який жив завжди в умовах внутрішньої свободи, демократії і мирних відносин з сусідами. В подальшому це слов'янське начало було витіснено з чеських земель німецьким та католицьким. Таким чином в результаті їх боротьби виник чеський рух за свободу — гусизм [2].

Головним в історії Ф. Палацький вважав самобутній розвиток народу, національної держави і національної культури. В народі він бачив виразника «національної ідеї». Концепція Ф. Палацького була, по суті, національною та антифеодальною. Як представник романтичного напрямку він намагався

показати, що історичний процес розкривається не в діяльності видатних особистостей, а в діяннях народу.

Він більше симпатизував радикальному крилу гуситського руху - таборитам. Писав про їх бойові успіхи, досягнуті під керівництвом Яна Жижки. Таборити, на думку Ф. Палацького, втілювали в собі ідеали давньослов'янської демократії, з'єднавши їх з принципами свободи, властивими вже новому часу. Але слідом за Й. Добровським він засуджував соціальні вимоги лівих таборитів, зокрема, вважав їх програму помилковою, вбачав в хіліазмі прояви ідей комунізму, до яких ставився негативно. Характеризуючи лівих таборитів, він застерігав «про небезпеку свободи» і тим самим відходив від своєї ж оцінки гусизму як демократичного руху [2].

Концепція Палацького отримала широке визнання, оскільки вона відповідала завданням політичної боротьби чеської буржуазії. Вчений відстоював свою позицію в боротьбі з реакційною німецькою історіографією, яка принижувала значення гусизму. Коли в середині 60-х років XIX ст. вийшло твір К. Хьофлера, що представляло гусизм як результат взаємної расової ненависті чехів і німців, Палацький відповів книгою «Історія гусизму і професор К. Хьофлер », в якій спростував твердження, що догляд німецьких професорів і студентів з Праги 1409 р. був для Карлового університету катастрофою, критикував Хьофлера за тенденційність у підборі документів і критику.

Отже, історики романтичного напрямку недооцінювали соціально-економічні чинники суспільного розвитку. Відсутність у них інтересу до інших періодів історії призвело до того, що вивчення раннього середньовіччя і нового часу залишалося дуже слабким.

Що ж до самого Ф. Палацького, то його праця «Історія чеського народу» стала справжнім науковим досягненням. Вона відіграла важливу роль у піднесенні національного руху і розвитку чеської історичної науки. У цій праці вперше історія чехів була показана як безперервний процес. Загалом праці Ф. Палацького сприяли утвердженню в історичній свідомості чеського народу Гуса і Жижки як національних героїв.

Крім цієї праці, він також є автором чисельних досліджень з історії Чехії. Також Ф. Палацький опублікував величезну кількість джерел з історії,

літератури та мистецтва середньовічної Чехії, у тому числі чеські хроніки, зокрема, поклав початок багатотомним виданням джерел "Архів чеський" та "Fontes rerum Bohemicarum".

Список використаної літератури:

- 1.Иванов Ю. Ф. Чешская и словацкая историография / Ю.Ф. Иванов, 1996. – Москва – 376 с.
- 2.С. Ненашева, Б.М. Руколь [електронний ресурс] // режим доступу до тексту: <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000061/st005.shtml>
- 3.Хрестоматия по истории южных и западных славян: В 3-х т.: Учебное пособие для студентов ист. спец. вузов / редкол.: Ю.В. Бромлей и др. – Минск: Университетское, 1989. - Т.2 : Новая история - 295 с.

Альона Костецька
студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: к. і. н., старший викладач О.В. Маркевич

Чеський позитивізм: Ярослав Голл

На зламі XIX-XX століття в Австро-Угорщині, частиною якої були чеські землі різко загострилися класові та національні протиріччя. Швидкозростаюча чеська буржуазія прагнула до подальшого перетворення державного ладу монархії на конституційних засадах, до завоювання міцного політичного становища в імперії. Сталася диференціація в таборі буржуазії, яка призвела до утворення нових політичних партій. Їх національна програма носила помірковано-ліберальний характер. Платформа правого крила була консервативною. Партії та угруповання, які представляли дрібну буржуазію, ліберальну інтелігенцію, середні верстви міста і села були опозиційні по відношенню до австрійського уряду. Нова соціально-політична ситуація впливала на розвиток історичної науки.